

רצועת עזה נוצרה באקראי, אחרי 1948, כחיץ בין הכוחות הצבאיים הישראליים לבין הכוחות המצריים

פרופ' גדעון ביגר
אוניברסיטת תל אביב

נושא ההתנתקות מרצועת עזה נוגע לשני תחומים עיקריים. האחד הוא הקשר בין שימושי הקרקע לבעלויות הקרקע והאחר – תיחומי גבולות. שני הנושאים האלה יבואו, ללא ספק, לידי ביטוי בתהליכים שאנחנו מצויים בתוכם. מבלי להיכנס לפירוט רב, ברור שקווי גבול תוחמים ריבונות, כאשר מצד אחד של הגבול קיימת ריבונות של מדינה אחת, ומצד אחר קיימת ריבונות של מדינה אחרת. כתוצאה מכך כל אחת מהמדינות הנמצאות בכל אחד משני עברי הקו יכולה ליזום ולהביא למימוש שימושי קרקע לפי ראות עיניה. באופן תיאורטי ניתן לומר כי קו הגבול הוא מחסום התוחם את הריבונות. במדינת ישראל, כבהרבה תחומים אחרים, גם הגדרת קווי הגבול היא בעלת משמעויות שונות. למשל, ישראל אינה מכירה באופן רשמי בקו הירוק, בקו שביתת הנשק. עם זאת, כל תכניות האב ותכניות המתאר של ישראל נעצרות בקו הירוק.

קביעת קווי גבול נעשית על ידי מדינאים, הנעזרים בשירותיהם של אנשי צבא, גיאוגרפים, קרטוגרפים ומקצוענים אחרים העוסקים בנושא. קווי הגבול שאנחנו מכירים וחיים איתם הם בעצם שילוב של החלטות מדיניות עם החלטות ביטחוניות. בשישים השנים האחרונות הצבא היה מעורב באורח משמעותי מאוד בתיחום קווי הגבול של מדינת ישראל ושל ארץ ישראל. אם מדברים על הסכמי שביתת הנשק – הצבא היה מעורב בקביעתם, אם עוסקים בקווי 1967 או אפילו בקביעת קווי 11 ביוני 1967 והקווים שבאו אחריהם – גם כאן היה הצבא מעורב. ברור שגם המערכות המדיניות היו מעורבות בקביעת קווי הגבול, אך מבלי להתייחס לשאלה על פי מה נפלו ההחלטות, בדרך כלל כמעט לא הייתה התייחסות לבעיות הנובעות משימושי הקרקע של האנשים שחיו משני הצדדים של הגבולות. קווי הגבול הוצבו במקום שהיה נוח או נדרש מן הבחינה הביטחונית.

לכאורה נתחמו קווי הגבול במבט מלמעלה. הם שורטטו על גבי מפות, וממועד הקביעה הזאת נאלצו האוכלוסיות בשטח להתאים את עצמן לקווי הגבול. עם זאת, כאשר בוחנים את התהליכים הממשיים שקרו בשטח במשך ההיסטוריה הקצרה של ישראל, מסתבר שהמציאות הייתה חזקה יותר מהקווים. כאשר העוסקים בתיחום הגבולות הגיעו לפירוט מדויק לגבי מיקומם של הקווים, הרי מסמני הקווים התחשבו לא מעט בשימושי הקרקע של האנשים שנמצאו בשטח, בצרכיהם וברצונותיהם. כתוצאה מכך לא אחת שונו הקווים המתוכננים, ולעתים אף יצרו קווי גבול אחרים.

את המצב העובדתי הזה יש לקחת בחשבון גם כיום, כאשר אנחנו עוסקים בהתנתקות, כיוון שיש לשים לב גם בהקשר של ההתנתקות לשאלה עד היכן יהיו הקווים של ההתנתקות בפועל, ואם אנחנו חייבים לקבל כאופן מוחלט את הקווים הקיימים על גבי מפות. אני משוכנע שעלינו לקחת בחשבון שבכל התוויית גבול בהקשר של ההתנתקות יש להתחשב במיקומן של קרקעות חקלאיות ובמיקומם של שימושי קרקע אחרים. כדי להבהיר נקודה זו, ראוי להביא מספר דוגמאות מן העבר הקרוב וגם מן העבר הרחוק.

קווי גבול בארץ ישראל נתחמו לראשונה בראשית תקופת השלטון הבריטי בארץ, בתקופת המנדט, לאחר משא ומתן ממושך בין נציגי ארץ ישראל, שהייתה בפיקוח בריטי, לבין סוריה ולבנון, שהיו בפיקוח צרפתי. הגורמים שעסקו בתיחום הגבול בשלב הראשון, בין 1918 ל-1920, ובהם גם נציגי התנועה הציונית, הגיעו לקו שהשתרע, פחות או יותר, מהים התיכון ועד לצמח כמעט או, אם תרצו, עד לירמוך. קו תיחום זה, שהפריד בין ארץ ישראל לבין סוריה ולבנון, לא התחשב בכלל כמעט בשום תופעה קרקעית שהייתה קיימת בשטח. הוא התחשב בעיקר בלחצים של גורמים פוליטיים וחברתיים, אנשי צבא ומדינאים בעלי חזון לאומי כזה או אחר. אבל כאשר מסמני הגבול הגיעו לשטח, הסתבר להם שחיים שם בני אדם, וראוי וצריך להתחשב בצרכיהם וברצונותיהם. עיון במפות מאותם הימים מראה כי הקו שנקבע בהסכם שנחתם בין הצרפתים לבין הבריטים בתאריך 23 בדצמבר 1920, זה שצריך להפריד בין ארץ ישראל לסוריה, נמצא מצד אחד מזרחית מאוד לירדן, חוצה את רמת הגולן וכמעט מגיע למחצית הדרך לקונייטרה, ומצד אחר הוא חוצה את הכינרת ויורד פחות או יותר בתוואי של נחל משושים עד לצמח, ומשם לכיוון הירמוך. כאשר מסמני הקו, במקרה הזה שני אנשים, צרפתי ובריטי בדרגת סגני אלופים, יצאו לשטח, הסתבר להם שבמרחב המתוכנן חיים אנשים, ושעובדות החיים

רצועת עזה נוצרה באקראי, אחרי 1948, כחיץ בין הכוחות הצבאיים הישראליים לבין הכוחות המצריים

הקרקעיות אינן פשוטות כל כך. על פי המתוכנן מלכתחילה, נוצר מצב שבמספר כפרים השטח הבנוי שלהם עתיד להיות בשטח מדינה אחת, אבל רוב השטחים החקלאיים שלהם יהיו בצד האחר. כיוון שמצב זה לא היה הגיוני בעיני שני סגני האלופים, הם החליטו לשנות את קו הגבול ולהתאים אותו למציאות בשטח. התוצאה היא הקו שאנחנו מכירים כיום, שבמספר נקודות בו, בעיקר בין ראש הנקרה למטולה, נוצרו סטיות מן התכנית המקורית, שאמנם היו מעטות אבל משמעותיות מאוד. לא מעט כפרים קיבלו שטחים משני צידי קווי הגבול, כדי שכל השטח שבבעלותם יהיה ברשותם.

**"גאז הסכמי"
שביחת הושק
התייחסה מצרים
לרצועת עזה
כאל 'שטח צבאי'
כבוש'. גבולות
השטח הזה מעולם
לא וקבעו על
ידי ישראל. הקו
של רצועת עזה
המופיע על המפות
מעולם לא וקבע
בצורה של סימון
בשטח. הקו וקבע
על המפה בלבד."**

דוגמה מעניינת במיוחד להשפעת החיים בשטח על התכנון התיאורטי מצויה ברמת הגולן, שם הגבול המתוכנן חצה שטח של שבט בדווי שחי בין קונייטרה לבין הירדן. שרידים לקיומו ניתן למצוא בצומת אמיר, כפי שנקרא כיום צומת ואסט. כאן לא מדובר על השם הישראלי אמיר, אלא על האמיר, על שם האמיר של שבט בני פדיר. לשני הקצינים הבכירים היה ברור שאי אפשר להשאיר חצי שבט בצד הבריטי וחצי שבט בצד הצרפתי. פתרון הבעיה נעשה על בסיס הדרך המקראית הישנה נושנה: נקרא לנערה ונשאל את פיה. שני הקצינים הלכו אל האמיר ושאלו: איפה רוצים אנשי

השבט להיות, עם הצרפתים (במקרה כזה יעבור קו הגבול פחות או יותר על תוואי הירדן) או עם הבריטים (במקרה כזה יגיע קו הגבול עד קונייטרה). תשובת האמיר הייתה מעניינת מאוד. הוא אמר בחכמת החיים הגלויה והפשוטה שלו: "אני אוהב את הבריטים וחי בחברתם טוב מאוד. בצרפתים אני נלחם. הצרפתים נגד הערבים. אבל אני יודע שכל מה שהיום מוחזק בידי הבריטים, מחר יהיה המדינה היהודית. ועל כן, אף שאני רוצה להישאר תחת השלטון הבריטי, אינני רוצה שנכדי יחיו תחת שלטון יהודי. על כן אני מעדיף להקריב את חיי השעה ולהישאר תחת שלטון צרפתי, כדי שנכדי יחיו תחת שלטון ערבי, שמועד קיומו יגיע כאשר הצרפתים, בסופו של דבר, יצאו מן השטח." התוצאה הייתה שהקו המתוכנן שונה והפך לקו

שאנחנו מכירים כיום. בתמורה על הוויתור הסכימו הצרפתים לצרף לשטח המנדט הבריטי את מחצית הכינרת, שהייתה מתוכננת להיות בתחומם, וכך הפכה הכינרת להיות בריבונות מלאה של ארץ ישראל אז ושל מדינת ישראל כיום. הקטע המעניין בכל הסיפור הזה הוא שההסכמות של אותם שני סגני אלופים הגיעו עד לשולחנם של ראשי הממשלות, שקיבלו ואישרו את הרעיון שהיה תולדת המצב בשטח.

דוגמה טובה נוספת לפתרונות אד-הוק שנוולדו כתוצאה מן העובדות הקרקעיות־אנושיות בשטח היא מטולה. במסגרת הסדרי קו הגבול שמצפון למטולה, ניתנה לתושבי המושבה האפשרות, במשך כל תקופת המנדט, לעבד את השדות שלהם שנתרו מעבר לקו הגבול, בתחום לבנון. לתושבי מטולה ניתנו אישורי מעבר מיוחדים, שבאמצעותם יכלו לעבור לתחום לבנון ולעבד את אדמותיהם. תושבי מטולה אף שילמו מסים לממשלת לבנון עבור השטחים שלהם, כלומר אפילו במקרים שבוכים ניתן למצוא הסדר שלפיו קרקעות שבבעלות אזרחים ממדינה אחת הנמצאות בתחום מדינה אחרת, ניתנות לעיבוד של הבעלים. הסדרים כאלה אפשריים על בסיס רצון טוב, כפי שאכן נקבע בשנת 1926 בהסכם שנקרא במפורש "הסכם לשכנות טובה".

התפתחות נוספת התרחשה בשלב של יצירת "הקו הירוק", שנוולד בעקבות הסכמי שביתת הנשק, שהתבססו בעיקר על מיקומם של הכוחות הצבאיים ביום הפסקת האש. כוונת הצדדים מעולם לא הייתה שהקו הירוק יהיה קו הגבול בפועל, והדברים אף כתובים במפורש בנוסח הקובע כי "הקווים האלה אינם קווי גבול, ולא יהיו קווי גבול, ואין שום כוונה שיהיו קווי גבול, הם רק קווים שאומרים עד איפה לצבאות מותר לנוע". אולם הצהרות לחוד ומציאות לחוד. הקו הירוק אכן לא הפך לגבול, אבל הוא בהחלט הפך להיות "קו תיחום מדיני".

גם ביצירת תוואי הקו הירוק הייתה משמעות רבה לתהליך המשא ומתן בשטח בין הצדדים. במסגרת קו התיחום שנקבע על גבי המפות, נותרו מספר שאלות קרקעיות פתוחות במרחב הקרוי "המשולש" – מכפר קאסם בדרום ועד לוואדי ערה, הוא נחל עירון, בצפון. בעת המעבר מהקו שהותווה על המפה לקו שהיה צריך להיות בשטח, הסתבר כי במספר לא קטן של מקומות מה שקרה בעת התוויית קווי התיחום בין הישות הבריטית והצרפתית חזר על עצמו. כפרים רבים, בעיקר ערביים, נותקו מאדמותיהם. כדי לפתור את הבעיה הושג מה שקרוי "הסכם המפקדים בשטח", שהעבירו שטחים מצד לצד ופתחו את ההסכמים בהתאם למצב עיבוד הקרקעות בשטח.

רצועת עזה נוצרה באקראי, אחרי 1948, כחיץ בין הכוחות הצבאיים הישראליים לבין הכוחות המצריים

דוגמה טובה ליכולתה של המציאות כשטח להשפיע על תכניותיהם של מקבלי ההחלטות אפשר למצוא במסגרת מה שקרה בעקבות הסכם השלום של ישראל עם ירדן. מאז נחתמו הסכמי שביתת הנשק, בשנת 1949, הקימה מדינת ישראל לא מעט יישובים בערבה, ולא תמיד הקפידה על התייחסות מלאה לקו הגבול.

ישראל הניחה באותם ימים שהירדנים אינם מכירים את המציאות כשטח. אבל להנחה זו לא הייתה אחיזה במציאות. כאשר נפתחו שיחות השלום, הוציאו הירדנים מפות והראו במדויק היכן בוצעו החריגות. אך מכיוון שהיה רצון טוב מצד מנהיגי שתי המדינות – רבין וחוסייין – הוחלט בסופו של דבר להזיז את הקו כדי שהשטחים המעובדים של ישראל יישארו בידי ישראל. בהסכם החתום הדברים נאמרו, כנראה בכוונה, בצורה מעומעמת מאוד, וקו הגבול נקבע בהתאם לקו הגבול שהיה בין ארץ ישראל לבין עבר הירדן. אבל במפה המעשית אפשר לראות שבשטח בוצעו תיקונים לא מעטים לטובת ישראל. כל השינויים נעשו כדי לאפשר העברה של שטחי עיבוד ומספר בארות, במטרה לפתור את הבעיות כשטח.

**”המצרים מעולם
לא רצו אפילו
סוטימטר אחד
מרצועת עזה.
גם כאשר הציעו
הישראלים לשנות
את הקו כדי
שלא יהיה הכרח
לחצות את רפית,
סירבו המצרים
בעקשנות רבה.
הם לא רצו לקבל
סוטימטר ולא לתת
סוטימטר. הם רק
רצו לחזור לקו.”**

בקיצור, אם קיים רצון טוב, ניתן להגיע להסדרים שלפיהם האנשים בשטח ייפגעו פחות מכפי שתוכנן מלכתחילה. כך גם ראוי לנהוג בכל מה שקשור להתנתקות. ראוי וחשוב מאוד שכל מי שעוסק כיום

בנושא יפתח את המפות, יראה את הדברים כשטח, יתחשב בבעלויות על הקרקע וגם בבעיות של עיבודי הקרקע, וילמד לדעת כי ניתן להגיע להסדרים מדיניים בדרך שתפגע בתושבים כמה שפחות.

כאשר אנחנו מדברים על “ההתנתקות”, על “הפינוי” או כל כותרת פוליטית אחרת לנושא כמו “גירוש”, “טרנספר” או “העברת יהודים” משטח רצועת עזה, ראוי לכל העוסקים בתחום לדעת, כראש ובראשונה, איך ומתי נוצרה רצועת עזה, וממתי יושבים בה ישראלים. כדי להבין את הדברים יש לרון תחילה בשאלה מה זאת ארץ ישראל,

ועד היכן היא משתרעת. שאלה זו והתשובה עליה מהותיות לכל דיון קרקעי שייערך באזורנו, ולא רק לגבי רצועת עזה. התשובה לשאלה זו תלויה בעמדה הפוליטית של השואל והמשיב, בחינוך, בתרבות ובעמדה היהודית. אך בעיקרון יש מספר תשובות ענייניות לשאלה מה פירוש המונח "ארץ ישראל". ההגדרה הפורמלית של המונח מתייחסת לאותו שטח שהבריטים קבעו שהוא ארץ ישראל, כלומר מה שלא נכלל בגבולות המנדט איננו ארץ ישראל. בין מרבית המעורבים בעניין קיים קונצנזוס עולמי הקובע ש"ארץ ישראל" – ואם תרצו, פלשתינה או פלשתיין – היא מה שקבעו הבריטים. הווה אומר, למשל, שאל-עריש, שלא הוכנסה להגדרה המקורית של "ארץ ישראל", איננה מצויה כיום בתחומי ישראל. לעומת זאת מטולה נמצאת בתחומי ישראל, כי הבריטים הכניסו אותה לתחומי "ארץ ישראל". מבלי להתייחס לנושא הדתי, המקראי, ההיסטורי ודומיהם – ברור לכל מהי "ארץ ישראל". אבל אם נברוק את השאלה בהתייחס להיסטוריה הרחוקה בת אלפי השנים, ברור כי כמעט בכל רגע נתון היו לארץ ישראל קווי גבול שונים. הם היו שונים בימי יהושע בן נון, בימי שלמה המלך, בימי דוד המלך ובימי אלכסנדר ינאי. כלומר אין קביעה חד-משמעית בנושא. אבל אם, כדי להיות מעשיים, נבחן את הנושא מאז ימי המנדט הבריטי, ברור כי מה שמכונה היום "רצועת עזה" נמצא ב"ארץ ישראל". גם רפיח נמצאת ב"ארץ ישראל". למה? כי כך קבעו הבריטים בעת המשא ומתן עם הטורקים ועם הצרפתים כאשר התוו את גבולות "ארץ ישראל" בראשית המאה העשרים.

ולענייננו: "ארץ ישראל" שעליה אנו מדברים כוללת את כל מה שנמצא כיום ברצועת עזה.

סדרת נתונים אחרת, חדשה יותר, שלפיה ניתן לענות על השאלה מהי "ארץ ישראל" מתחילת תכניות החלוקה. התכנית החשובה לענייננו היא זו שגובשה באו"ם בנובמבר 1947. לא מעט אנשים ברחבי העולם מסתכלים על המרחב הגיאוגרפי שלנו בהתאם לתכנית החלוקה, שלפיה כל השטח מרפיח עד אשדוד, ברצועה לאורך חוף הים, אמור היה להיות חלק מהמדינה הערבית. הרעיון המרכזי של תכנית החלוקה קבע כי החלוקה תבצע על פי העיקרון "מקום שיושבים בו יהודים יהיה ליהודים, ומקום שיושבים בו ערבים יהיה לערבים". נוסף על כך ניתן שטח גדול להתפתחות היהודית בעתיד. במסגרת זו קיבלנו את כל הנגב, שלא היו בו יהודים, וכן את המרחב עד לאזור ניצנה (עוג'ה אל חפיר). בהקשר זה ראוי לזכור כי אילת, למשל, לא הייתה אמורה להיות חלק מהמדינה היהודית על פי החלטת האו"ם שבעקבותיה פרצה

רצועת עזה נוצרה באקראי, אחרי 1948, כחיץ בין הכוחות הצבאיים הישראליים לבין הכוחות המצריים

מלחמת העצמאות. במהלך המלחמה שפרצה ב־1948 קרו שני דברים חשובים לעניין הגבולות בפועל: ראשית, ההתקדמות המצרית בגיזרה הדרומית, שכפועל הגיעה רק עד גשר עד הלום, שהיה קצה המדינה הערבית המיועדת בארץ ישראל. אגב, הקרבות על ירושלים לא היו על שטח שיועד למדינה היהודית, כיוון שירושלים לא יועדה למדינה היהודית וגם לא למדינה הערבית, אלא יועדה להיות שטח בין־לאומי. שנית, במסגרת קרבות מלחמת העצמאות בחזית המצרית נקבעו קווי שביתת הנשק

בהתאם למיקום הכוחות בשטח עם סיום הקרבות. העובדה ההיסטורית היא שבשלבים האחרונים של המלחמה נסוג הצבא המצרי עד לנקודה המכונה כיום "רצועת עזה". בהקשר זה ראוי לדעת כי כבר אז חלו מספר שינויים קרקעיים, בהסכמה בין הצדדים. בהסכמי רודוס נקבע שהקו הצפוני המפריד בין שטחי מצרים לשטחי ישראל יהיה נחל שקמה. רק אחר כך הצליחו המפקדים בשטח לשכנע את המצרים להזיז את הגבול מספר קילומטרים דרומה, והגבול המוסכם זו מנחל שקמה אל המקום שבו הוא עובר היום. בתמורה להסכמה מצרית זו נתנה ישראל למצרים קצת יותר מרחב בדרום הרצועה. באופן כללי נקבע שקו שביתת הנשק באזור הרצועה יהיה מקביל לכביש העובר לאורך הרצועה מעזה לרפיח, במרחק 3 ק"מ ממנו. אך כיוון שהכביש לא היה מקביל לשפת הים, נוצר מצב שבו דרום הרצועה רחב יותר מצפונה. ההסכמה שהושגה על

פי הצרכים בשטח חשובה ביותר לצורך מתן התשובה לשאלה מהי "רצועת עזה": מהרגע שבו הושגו ההסכמים, רצועת עזה היא מה שמוגדר על פי החוק הבין־לאומי Occupied Territory, שהרי ברור לכול שבמהלך מלחמת העצמאות כבשו המצרים את הרצועה שהייתה אמורה להיות חלק מהמדינה הערבית המתוכננת על פי החלטת האו"ם. כלומר המצרים לא כבשו את הרצועה מידי ישראל וגם לא מידי הבריטים. הם כבשו אותה מידי הערבים.

במשך כל השנים שחלפו מאז התייחסה מצרים לרצועת עזה כאל שטח צבאי כבוש לכל דבר ועניין. גבולות השטח הכבוש הזה מעולם לא נקבעו על ידי ישראל. הקו

של רצועת עזה המופיע על המפות מעולם לא נקבע בצורה של סימון בשטח. הקו נקבע על המפה בלבד, אך לענייננו מעולם לא נחתמו קווי הגבול על המפות בידי שני הצדדים. אם מחר יהיה צורך לקבוע היכן בדיוק עובר קו התיחום בין רצועת עזה לישראל, תהיה זו משימה בלתי אפשרית. כפועל יוצא מכך ברור כי לא הגדר הכיטחונית שנכנתה לאורך הרצועה, לא המטעים ולא העיבודים החקלאיים יכולים לקבוע בבירור את מיקומו של הקו. בדיקת המפות על פני רצף היסטורי מוכיחה בעליל כי תוואי הקו שונה מעת לעת בטווחים של עשרות מטרים, כלומר מדינת ישראל של היום כוללת את רמת הגולן ואת הרחבת ירושלים, אך אינה כוללת את רצועת עזה ואינה כוללת את הגדה.

זה אולי הזמן לשוב אל הניסיון להגדיר את המונח "ארץ ישראל", ואולי דווקא על פי ההגדרות הדתיות. הכול יודעים שעל פי התפיסה הדתית קיימות בעצם שלוש הגדרות של "ארץ ישראל" התלויות בהשקפת המגדיר. הגדרה אחת אומרת שאלו גבולות ההבטחה על פי הכתוב "לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עד הנהר הגדול, נהר פרת". כשחוקרים דנים בשאלה מהו נהר מצרים, יש הטוענים שמדובר בנילוס או ביאור, ולעומתם יש הטוענים שמדובר בנחל אל-עריש. ההגדרה השנייה נוגעת בקו המכונה במקורות "גבול יוצאי מצרים", הכולל את השטחים שנכבשו על ידי יהושע בן-נון. גבולות אלה מתוארים בספר דברים במקום העוסק בחלוקת הארץ לתחומי השבטים. השטח שאנחנו מכנים כיום "רצועת עזה" אמור להיות חלק מנחלתו של שבט שמעון. כפועל ידוע שבמרחב הזה לא הייתה אחיזה יהודית בקנה מידה גדול.

ההגדרה השלישית היא של הקו החשוב מבחינה הלכתית, זה הקרוי "גבול עולי בבל". גבול זה מופיע במקורות מספר פעמים, ובלא מעט אסמכתאות מפורטות. על פי מקורות אלה אפשר לשרטט את הגבול, פחות או יותר. לגבי מספר נקודות גבול לא הכל ברור, אבל דבר אחד ודאי: רצועת עזה איננה חלק מ"ארץ ישראל" לצורכי קיום המצוות התלויות בארץ. הגבול באזור הזה הוא חומת אשקלון, כלומר ברצועת עזה לא מפרישים תרומות ומעשרות ולא מקיימים שנת שמיטה. אפשר לגדל בה גידולים חקלאיים בשנה השביעית, ואפשר למכור את הפירות בתחומיה בשנה השביעית.

כך או כך ברור כי בעקבות תוצאות מלחמת העצמאות, נוצרה בליבה של ארץ

רצועת עזה נוצרה באקראי, אחרי 1948, כחיץ בין הכוחות הצבאיים הישראליים לבין הכוחות המצריים

ישראל, ללא כוונה תחילה, רצועה שכל כולה נועדה להפריד בין הכוחות הצבאיים הישראליים, לבין הכוחות הצבאיים המצריים, מתוך כוונה שבעתיד יהיה צורך להשיג הסדר שלום שיקבע את קו הגבול בין ישראל לבין מצרים. במשך כל שנות שליטתם של המצרים ברצועה הם לא ראו בה שטח שלהם. זה ברור גם מהעובדה שבמסגרת הסכם השלום עם מצרים, המצרים לא ביקשו לעצמם את השטח. נכון שההסבר הפופולרי המקובל לעובדה זו היה, "מה פתאום שהמצרים ירצו לקבל את קן הצרעות הזו שנקרא עזה, מה הם צריכים את זה?" אבל זה רק הסבר פופולרי. האמת שונה. בכל ההסכמים הישראליים עם מצרים נלחמו המצרים כמו אריות על כל גרגר חול, כמו באזור טאבה. לפי תפיסתם, כל השטח ניתן להם "מידי שמים" ב-1906. אבל הם לא רצו אפילו סנטימטר אחד מעבר לזה. גם כאשר הציעו הישראלים לשנות את הקו כדי שלא יהיה הכרח לחצות את רפיח, המצרים סירבו בעקשנות רבה. הם לא היו מוכנים לשנות את הקו בשום צורה ואופן. הם לא רצו לקבל סנטימטר, ולא לתת סנטימטר. הם רק רצו לחזור לקו. וכך, במסגרת מצב שאמור היה להיות זמני, עד שיוחלט אחרת, לא נעשה כל שינוי. התוצאה: קו שביתת הנשק ברצועת עזה נתקבע בתודעת העולם כקו הגבול של ישראל, כקו הגבול של המדינה הפלשתינית שתקום. הכרה זו נתקבעה גם בתודעה של חלק לא מבוטל מהישראלים. רק בקרב חלק מהאוכלוסייה היהודית של מדינת ישראל קיימת המחשבה או הכוונה להתעלם ממצבאות זו.

אם אנחנו מקבלים עובדות אלה ואם לאו, העובדה הפשוטה ברורה: מצב שנולד באקראי, ללא כל כוונה או תכנון מראש, הפך להיות, שלא בטובתנו, סלע מחלוקת שאיתו מדינת ישראל נאלצת להתמודד כיום.